

Məmməd Araz dünyası

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Məmməd Arazın 80 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında 27 sentyabr 2013-cü il tarixli sərəncam imzalamışdır.

Sərəncamda deyilirdi ki, 2013-cü ildə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, xalq şairi, Dövlət mükafatı laureatı Məmməd Arazın anadan olmasının 80 illik yubileyi tamam olur.

Vətənpərvərlik duyğuları ilə zəngin Məmməd Araz yaradıcılığı Azərbaycan poeziyasının parlaq səhifələrindən birini təşkil edir. Şairin yüksək bədii-fəlsəfi ümumiləşdirmələrlə səciyyələnən, lakonik deyim tərzinə malik dərin ictimai məzmunlu lirikası gücünü vətən təbiətinin gözəlliklərindən, böyük tarixi keçmişimizdən və milli ədəbi fikrin tükənməz xəzinəsindən almışdır. Ana dilinin bütün incəliklərini özündə toplamış bu poetik irs gəncliyin mədəni-mənəvi dəyərlərə ehtiram ruhunda formalaşdırılması baxımından müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

XX əsrin ikinci yarısında-poeziyada Səməd Vurğun epopeyası başa çatdıqdan sonra çoxları düşüncə bilirdi ki, ədəbiyyatımızda bir durğunluq dövrü yaranar. Amma belə olmadı. 60-90-cı illərdə poeziyamıza gənc axın gəlməyə başladı. Sanki Ulu Tanrı bunu yarana biləcək boşluğu doldurmaq üçün etmişdi. Əli Kərim, Fikrət Qoca, Nəriman Həsənzadə, Cabir Novruz, Sabir Rüstəmxanlı, İsa İsmayilzadə, Məmməd İsmayıl, Ramiz Rövşən, bir qədər sonralar isə Nüsret Kəsəmənli, Zəlimxan Yaqub, Vaqif Bəhmənli poeziya aləminə qədəm qoydular. Şerimizə yeni ruh, yeni nəfəs gəldi. Bu sağlam, yüksək pafoslu poeziya kahkəşinin önündə gedən, ona mənəvi qida verən, necə deyərlər, bu zümrəni öz ardınca aparana isə mübaliğəsiz demək olar ki, Məmməd Araz idi.

Qədim Naxçıvan torpağında doğulan, poeziya aləminə Bakıda ayaq açan Məmməd Araz tezliklə ətrafına pərəstişkarlar ordusu toplaya bildi.

“Ürəyimsiz kəlmə kəsən deyiləm”—deyən şair lakonik misraları ilə az zaman kəsiyində ürəkləri fəth etdi.

Özünəməxsus deyim tərz, sözlərinin fəlsəfi yükü onu başqalarından fərqləndirirdi:

Anadan, bacıdan gizlətdiyimi

Kağızdan, qələmdən gizlətməmişəm.

Məmməd Araz Vətəni dərin məhəbbətlə sevirdi. Vətənin hər qarış torpağı, bir parça daşı belə şair üçün əzizdir:

Səndən başqa biz hamımız ölə billik,

Səndən qeyri biz hər şeyi bölə billik!

Vətən mənə oğul desə, nə dərdim,

Mamır olub qayasında bitərdim—deyən şair Vətəninə bir övlad kimi bağlıdır. İstər onun qoynunda yaşadığı dövrdə, istərsə də ondan uzaqlarda, tələbək illərində Moskvada yaşadığı məqamlarda.

Ana timsalında doğma Azərbaycanını görür, onu vəsf edir, ona dərin məhəbbətini bildirir:

Qəbələ Turizm və Otelçilik üzrə Peşə Tədris Mərkəzində valideynlər ilə görüş keçirilmişdir.

Artıq 5 ildir ki, uğurlu yolla irəliləyən mərkəz gələcəkdə daha çox nailiyyət əldə etmək üçün müəllim-valideyn, müəllim-şagird, şagird-şagird birliyini əsas vəsiti hesab edir.

Tədbiri giriş sözü ilə mərkəzin direktoru E. Kazımov açmışdır. O, çıxışında

Peşə tədris mərkəzində valideynlərlə görüş

bildirmişdir ki, valideynlərlə görüşün əsas məqsədi şagirdlərin məktəbə, dərsə, müəllimə qarşı münasibətdə müşahidə edilən bəzi qüsurları aradan qaldırmaq üçün valideynlərlə daha sıx əlaqə yaratmaq və problemləri birgə həll etməkdən ibarətdir.

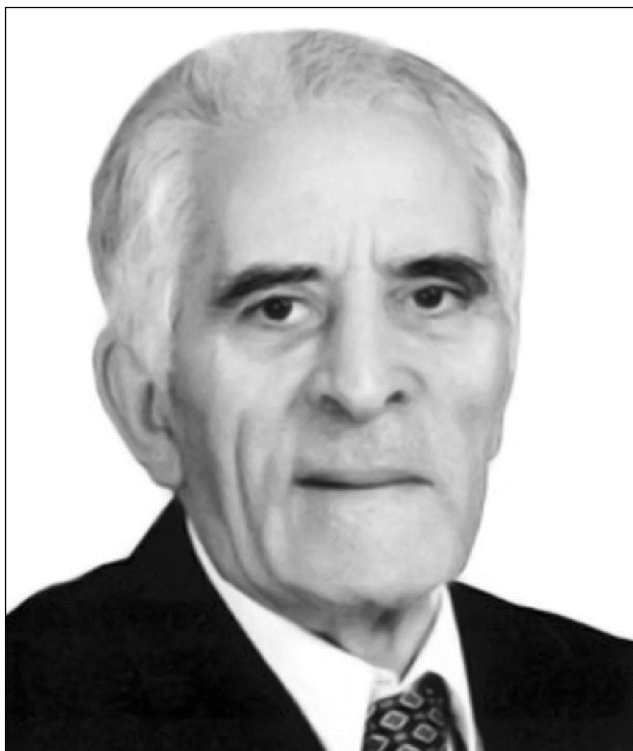
Mərkəzimizdə güclü,

Azərbaycan—mayası nur, qayəsi nur ki...

Hər daşından alov dilli ox ola bilər.

Azərbaycan—deyiləndə ayağa dur ki,

Ana yurdun ürəyinə toxuna bilər.

İyirmidən artıq şer kitabının, dörd cildlik seçilmiş əsərlərin, neçə-neçə poemaların və çoxsaylı tərcümələrin müəllifi Məmməd Araz paxıllıq edənlər, onun uğuruna ağız büzənlər də tapılırdı. “Ədəbiyyat və İncəsənət” qəzetində baş redaktorun birinci müavini işləyərkən onun xidməti məzuniyyətdə olmasından istifadə edərək qəzet səhifəsində qəsdən verilmiş səhv materialı şairin ünvanına yazdılar. Hansı ki, bu, şairə qarşı bədxahlar tərəfindən hazırlanmış iyrənc plan, onu nüfuzdan salmaq üçün qurulmuş qəsd idi. Ürəyi ipdən də incə olan Məmməd Araz edilən haqsızlıqdan sarsılır və sağalmaz xəstəliyə düşür ki, bu bəla da sonradan yaşadığı illər ərzində onunla yol yoldaşı olur. Elə bu səbəbdən şair bəzən yaşadığı zamanından gileyilir də:

İti bazarında—atından baha

Mən belə dünyanın nəyindən kəsüm.

Ancaq bu bədbinlik uzun sürmür. Şair özündə iradə, güc, təcürə toplaya bilir. Həyatda mübariz, nikbin olmağa qərar verir:

Haqqın var Məmməd Araz,

Haqqın var yaşamağa...

Elə bu mübarizliyin nəticəsidir ki, Məmməd Araz sonrakı illərdə fəaliyyətini davam etdirərək Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında baş redaktorun müavini işləyir və 1974-cü ildən ömrünün sonuna kimi “Azərbaycan təbiəti” jurnalının baş redaktoru olur. Habelə uzun illər Yazıçılar İttifaqının poeziya bölməsinə rəhbərlik edir.

Məmməd Araz bəzən taleyin yazdığı yazı ilə razılaşmaq məcburiyyətində qalır, bu yazı üçün heç kəsi qınamır, təqsirləndirmir:

Oğlun yoxdu—sonun yoxdu dedilər,

Sağın yoxdu, solun yoxdu dedilər,

Ondan belə, yolun yoxdu dedilər—

Bu da belə bir ömürdü—yaşadım.

Əslində isə heç də bədbinliyə qapılmağa dəyməz. Fərsiz oğuldansa, fərasətli qız yaxşıdır...

Şair səhhətinin ağırlığına baxmayaraq tez-tez Qarabağ uğrunda gedən savaşlarda iştirak edən döyüşçülərə baş çəkər, özünün vətənpərvər ruhlu şerləri ilə onları mübarizəyə ruhlandırardı.

Bu döyüşdü—əzilən var, əzən var,

Ölüm hökmü qoltuğunda gəzən var.

Şair bu misraları ilə müharibəni qızıdırana eyham vurur, qırğınlara rəvac verənlərin hiylələrini uymamağı tövsiyə edir.

Vətənə, təbiətə qəlbən bağlı olan şair ana təbiətin qoynundan ayrılarkən ondan halallıq istəyir, sanki son vida nəğməsini səsləndirir:

Bəlkə bu yerlərə bir də gəlmədim

Duman salamat qal, dağ salamat qal.

Dalımca su səpir yoxsa buludlar?—

Leysan, salamat qal, yağ, salamat qal!

Doğrudanmı bu, şairin ana təbiətlə son görüşü idi? Onun **“Dünya sənin, dünya mənim, dünya heç kimin”** ifadəsi bu məqamda necə də yerinə düşürdü.

Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının üzvü (1957-ci il), Əməkdar mədəniyyət işçisi (1978-ci il), Əməkdar incəsənət xadimi (1984-cü il), Dövlət mükafatı laureatı (1988-ci il), Azərbaycanın xalq şairi (1991-ci il), Hacı Zeynalabdin Tağıyev adına milli mükafatın laureatı (1992-ci il), adına təsis edilmiş **“Məmməd Araz”** mükafatı (1993-cü il), respublikanın ən ali mükafatı olan **“İstiqlal”** ordeni (1995-ci il). Bütün bunlar istedadlı şairin təltifləri, mükafatları idi.

Şair qayğıdan da kənarda qalmırdı. Ulu öndər Heydər Əliyevin göstərişi ilə Məmməd Araz Almaniya müalicəyə göndərilir. Bu müalicədən sonra doqquz il bədii yaradıcılıqla məşğul olan ədib əli qələm tutmayan məqamlarda beyninin məhsulunu həyat yoldaşına diktə edir. Şairin bütün ağırlıqlarına ortaq olan Gülxanım Fətəliyeva əsl Azərbaycan qadınına məxsus fədakarlıq nümayiş etdirir, şairin dediklərini ağız vərəq üzərinə köçürür.

Gah özümü özüm qovdum, yoruldu, m,

Öz diktəmin buyruğunda qul oldum.

Vətən göyü göylüyündə duruldum

Bu da belə bir ömürdü, yaşadım!

Ocaq oldum, ocaq daşı olmadım,

Hər çalaya axan naşı olmadım,

Arazımla yol yoldaşı olmadım

Bu da belə bir ömürdü, yaşadım.

Şair, tərcüməçi, publisist, ən başlıcası isə gözəl insan Məmməd Araz 2004-cü il dekabrın 1-də Bakı şəhərində əbədiyyətə qovuşur və Fəxri Xiyabanda dəfn olunur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə Bakının mərkəzi küçələrindən biri Məmməd Arazın adını daşıyır.

Gələcək nəsillər şair Məmməd Arazın xatirəsini daim uca tutacaqlar.

Miri RƏHİMOV.

biri yoxdursa prosesdə istər-istəməz çətinliklər yaranır. Valideynlərin münəzəm olaraq məktəblə əlaqə yaratması ona görə vacib və önəmlidir ki, o, övladının gələcəkdə özünü necə doğruldacağını yalnız bu yolla öyrənə bilər.

Sonda görüş diskussiya şəklində başa çatmışdır.

Vüsalə QƏRİBOVA,
tədris mərkəzinin
psixoloqu.